

ILYEN LESZ BUDAPEST

Nagy lakótelepek, városátalakítás ♦ Sokat, jól, szépen

Nemcsak vidékieknek, külföldieknek, hanem nekünk, városunkat jól ismerő budapestieknek is sok újat, érdekességet mond a fővárosi tanács Budapest 1945—1965 című kiállításáról, mennyit változott Budapest a felszabadulás óta. De a város építését figyelemmel kísérő pesti ember már arra kíváncsi: *milyen lesz a jövő városa?* Hogyan építik fel a 250 ezer új lakást, s milyenek lesznek a legújabb lakónegyedek?

Válaszért dr. Perényi Imre professzorhoz, az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem rektorához, a városépítési tanszék vezetőjéhez fordultunk. Perényi professzor a múlt években tevékeny részt vállalt a főváros távlati fejlesztési terveinek elkészítésében, több új lakónegyed korszerű telepítésében.

RÉGI KOROK MŰVÉSZETE

— Gyakran elhangzik: Budapest a világ egyik legszebb városa. Tudjuk: varázsa nemcsak különleges természeti adottságaiban rejlik. Mi e szépség titka a városrendező építész szemével nézve?

— Nemcsak mi mondjuk: Budapest nagyon szép város, külföldön is a világ legszebb fővárosai közé sorolják. Szépségét elsősorban sajátos fekvésének köszönheti. A város mindenkori építői azonban, felismerve a táj varázsát, művészetükkel fokozták a természetadta szépséget. Leírások és ásatások bizonyítják: nagy és szép város volt Aquincum, sokkal szebb a szokványos római településeknél. A Zsigmond és a Mátyás korabeli Buda köcsipkés épületeivel messze kiemelkedett a tájból és varázslatos látványt nyújtott az érkező utasoknak. És szép volt a klasszicista stílusban épült város: pesti rakpiacával (ma Roosevelttér), gyönyörű, zárt tereivel (ilyen például a József nádor tér), és a Dunapart háziorával harmonikus együttest alkottak építői. A századforduló megteremtette az egységes, eklektikus Budapestet, a sugárúttal, a Nagykörúttal, a Szabadság térrel és a Hősök terével. A későbbi stílusok — a szecesszió, a modern stílus — lényegében megtartották a századforduló városképét. A mai Budapest központi részei általában egységes, eklektikus képet mutatnak és ebből a képből emelkednek ki a régi korok, a barokk, a klasszicizmus, a romantika korának szép műemléképületei. Ezért maradt változatos, izgalmas, érdekes Budapest arculata.

— A városépítés, a városképzés — folytatta Perényi professzor — hatalmas, kollektív munkája volt a mindenkori építőművészeknek, szakembereknek. De azt hiszem, soha nem irányította Budapest fejlesztését olyan egységes terv, mint napjainkban.

KORUNK ALKOTÁSAI

— Az utóbbi években óriási méretű építkezések színhelye volt Budapest. Az iramot a szükség diktálta: a lakáshiány. Mai mércével mérve: jó-e, szép-e, amit építettünk? Milyen építészeti tanulságokat vonhatunk le e néhány év munkájából?

— Magam is részt vettem a munkában, ezért nehéz válaszolnom a kérdésre. Ugy érzem, tetszik, ami épült, nemcsak a szakembereknek, a budapestieknek is. Sikeres építészeti alkotásoknak tartom a Thälmann utcai, az óbudai kísérleti, az Üllői úti, a lágymányosi, az Árpád-híd pesti hídfőjén emelkedő lakótelepek újabb épületeit és a foghíjak helyére került házak nagyobb részét, különösen a Fehérvári úton és a Mártírok útján. Nincs mit tagadni azon — hangsúlyozta Perényi Imre —, hogy néhány lakótelepünk, több épületünk nem tetszetős és építészeti ellentmondásos alkotás. Többnyire 8—10 évvel ezelőtti tervek alapján készültek és az építészeti akkori bizonytalanságát tükrözik.

— Mondhatom: az utóbbi

években szebb házakat és jobb lakásokat építettünk. Tömeges építkezés során soha még ilyen igényes lakások nem készültek hazánkban. Ma már fürdőszobás lakásokat tervezzünk, beépített konyhabútorokkal és szekrényekkel. Szerencsésebb a lakások belső elrendezése: több helyiségre osztjuk őket. És nő a lakások alapterülete is, ezt az irányt, mint építész, nagyon helyesnek tartom.

— Mi az, amit ma is kifogásolnom kell? Egyszerre sok helyen dolgozunk, lassan építünk. Lassabban, mint ahogy a magyar építőipar tudna. Állandó a vita beruházó és kivitelező vállalatok között. Szerintem minél előbb meg kell szűnnie az ilyen huzavonának. A jövő nagy lakásépítkezései közben már nem küszködhetünk ilyen problémákkal.

KÜLTERÜLET, BELVÁROS

— Új lakótelepek emelkednek a város különböző pontjain. A laikus szemlélőnek, úgy látszik: külön-külön, ötletszerűen épültek fel. Milyen egységes városrendezési terv irányította építésüket?

— Budapest városfejlesztése a fővárosi tanács által alkotott „Budapest és környéke általános városrendezési terve” alapján történik, amelyet a kormány 1960 októberében fogadott el. A terv lakásépítési koncepciója szerint jelölték ki például az új lakások helyét. Erre több lehetőséget dolgoztak ki. Lakótelepeket a főváros olyan, még beépítetlen vagy gyéren beépített területein szabad emelni, amelyek a belső városrészekben kívül fekszenek. Ezek a területek szinte gyűrűként ölelik körül a várost.

— A másik lehetőség: egy-egy területen magas házakból álló, gruppyszerű építkezést is folytatunk a családi házak között. Beépítik ezenkívül a város üres telkeit, a foghíjakat. És végül: belterületeken az elavult, öreg házak szanálása útján új, korszerű negyedeket építenek modern, színes 10—12—14 emeletes házakkal, megváltoztatva ezzel a városrészek arculatát és egészségügyi viszonyait. Hol lesznek már húsz év múlva a roskatag házak, a girbe-görbe utcák? A város központjában is pontházak emelkednek majd, mint a peremek lakótelepein.

— Többféle építési elképzelést említettem. Hogy milyen arányban alkalmazzák majd őket, erről mindig a lehetőségek szerint döntenek. Például: az új közmű-körvezeték megépítése a pesti oldalon előtérbe helyezi a peremkerületek fejlesztését; a belső részek öreg házainak költséges fenntartása és javítása pedig siettetni fogja a szanálások útján történő építkezéseket.

— Van még egy lehetőség a lakásfejlesztésre, de ehhez a tervhez véleményem szerint is csak végső szükségben folyamodhatunk: ha nem sikerül a város határain belül elég lakást felépíteni, akkor a környéken kell úgynevezett „alvó városokat” létesíteni. Így is nagy Budapest beépített területe, nem lenne jó tovább növelni.

A BIZTOSÍTÉK

— Van-e biztosíték arra: elég tudnak tenni építészaink a mai városfejlesztés minden követelményeinek: harmonikus városképet alkotni, lépést tartani az építészeti rohamos fejlődéssel, olcsó, kényelmes, kulturális lakásokat emelni?

— A biztosíték megvan: az az építészgárda, amely az utóbbi években a város fejlesztésén és szépítésén munkálkodik. Tehetséges fiatal mérnökök kaptak helyet a fővárosban a tapasztalt szakemberek mellett. A fiataloknak köszönhető az a frissesség és ötletesség, amely újabb építkezéseinket jellemzi.

— A mai városfejlesztés

megkívánja: sokat, jól, szépen építsünk. Nos, nekünk főleg títusterveken alapuló, nagy tömbházakat kell emelnünk. Ugyanakkor szeretnénk, ha ezek a házak szépek, harmónikusak lennének. Izgalmas feladat! Jó lenne az elkészített títusterveket széleskörű szakmai és társadalmi vitákra megbeszélni.

— Ami a másik követelményt, az olcsóságot illeti: rengeteg még a tennivalónk. Lehetne olcsóbban építeni! Ideje lenne már kidolgozni a tömeges lakásépítkezések korszerű technológiáját és hozzá itt, Budapesten létrehozni az ipari bázist.

KÜLFÖLDI VILÁGVÁROSOK ÉS BUDAPEST

— A világ valamennyi nagyvárosa a gyors növekedés gondjaival küzd. Milyen külföldi építészeti tapasztalatokat hasznosítottunk már itthon és vannak-e ilyen terveink a jövőben?

— Állandó figyelemmel kísérjük a külföldi metropolisok lakásépítését, városfejlesztési gondjait. Elképzeléseinkre kétségtelenül hatottak London, Moszkva, Stockholm új építkezései, városrendezési elgondolásai is. Nem utánozhatjuk terveiket, már csak azért sem, mert sajátos problémánk van: a lakosság együttese Budapes-

ten él és az ipar fele a fővárosban van. Ez hosszú időre meghatározza a városrendezés feladatait.

— A már említett általános városrendezési terv legnagyobb értéke — megítélésem szerint — a realitás és az, hogy nem tartjuk e tervet dogmának, amelyhez mindenkor ragaszkodni fogunk. Ha kell, változtatunk rajta a cél érdekében. A cél pedig: sok lakás, olcsón, gyorsan — fejezte be nyilatkozatát Perényi professzor.